

No 's tornen els originals.
Dels treballs ne son responsables els
seus autors.

Periòdic independent. - Surt dugues vegades cada mes

NOSTRES COL·LABORADORS

SANTIAGO BOY

Es en Santiago Boy un humorista de força, que al estil de 'n Tartari de Tarascó, va a la caça, però de diàlegs de carrer, per a impressionar-los en lo disc del gramofón que té en son orgue auditiu i traslladar-los després a les plaques positives previament retocats.

Es un filosof, a sa manera, perque de tot treu profit mercé a son humorisme.

Ja de jove, quant estudiava medicina, ne donà prova en un exàmen, lo qual li valgué que fos deixat per a Setembre.

Preguntà el catedràtic després d'haver fet el logi de lo estudiós que era en Boy, per a demostrar que havia assistit tot lo curs a classe.

—Una pregunta voy a hacerle que no está en el programa, como aseveración a lo dicho. ¿El tubérculo de la tisis en el primer grado, recuerda usted a que huele? Lo he explicado en clase. ¿Recuerda?

En Boy vegé enrunar-se l'edifici, semblant-li que li queia a sobre. No contestà.

—Si, huele así como a queso de Holanda.

En Boy no sapiguent que dir perque no 's recordava de tal cosa i creient que era una bromada, feu amb el cap un signe afirmatiu.

—¿Y en el segundo grado?

Aquesta vegada no si pensà i amb gran aplom contestà:

—A queso de Gruyère.

Això va caure com una bomba i l'auditori esclatà a riure, però el catedràtic ordenà als bedels que 'l treguessin de classe.

Fóra aquesta nota, acabà la carrera brillantment, exercint-la un limitat nombre d'anys amb disgust d'alguns farmacèutics, ja que 'ls seus clients se curaven més amb el tracte alegre del doctor que amb les potingues de la farmacia. Mes tart els negocis bursàtils li feren deixar la medicina amb disgust de sa nombrosa clientela que s'havia habituat amb les maravoloses cures, en les que s'hi barrejaven les drogues i l'humorisme del metge.

Avui en certs casos encara exerceix, però sempre que 's tracti de gent mancada de recursos, puig quant algun necessitat truca a la seva porta no ho farà mai en va, ja que 'n Boy, deixant de sopte de ser l'agent de Borsa, torna a ser el metge, que diligent porta el conçol a n'els necessitats.

Es en Santiago Boy molt conegut en les lletres catalanes.

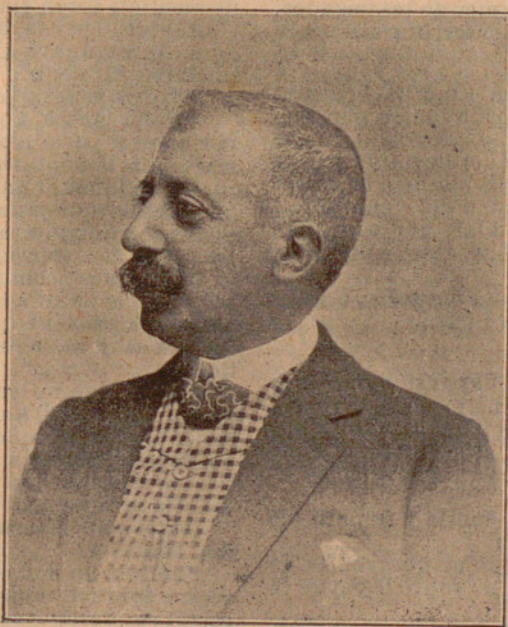
Ha sigut premiat en certaments i concursos.

Col·laborà en *La Vanguardia* i *La Esquella de la Torratxa*.

Ha publicat llibres que han merescut el logis per part de la critica; llibres d'aquells que quant se comensen no 's poden deixar fins que s'han llegit del tot. Recordem entre altres

Garbelladures, Tinta perduda, per cert que la prempsa digué que 'l titol no cuadrava, puig devia titular-se *Tinta ben aprofitada. Pincellades i Cent aforismes*.

També es afortunat comediograf, puig ha es-

Santiago Boy

crit varies obres, entre les quals recordem *Les tauletes de torrat*, amb col·laboració amb en Ramón Suriñach Baell, que fou estrenada a Nòvetats per l'any de l'Exposició Universal.

Després escrigué un monòlec que li estrenaren a Romea amb el títol *Diumenge de Roma* i el sàinet *El dinar de bodes*. Al Principal li representaren *Al bon carmel·lo de goma o esperant la professa* amb col·laboració de 'n Artur Carreras.

Darrerament estrenà a Romea el monòlec *Buscant dida o d' Herodes a Pilat*.

Ha col·laborat en varies revistes i periòdics i actualment ho fa en la revista *La Nova Catalunya* de la Habana i en nostre periòdic.

Mancan-s dir que es en Boy un literat per sport això es, que roba al descans lo temps que destina a ses expansions humorístiques.

Es un bohemí, que porta els cabells curts i que assegura no se 'ls deixarà creixer per consideracions higièniques i perque la gent no 's cregui que ho fa per estalviar-se el ral.

ACTEA

I

Diuen els historiadors que els primers pobladors de Espanya foren els ibers i els celtas, provinents del Asia, que ha sigut lo breçol de la raça humana, i que escampant-se arreu, feren com lo sol en sa marxa de Orient cap a Occident.

Quan els iberts havien ja sentat lo peu a la península, vingueren els celtas a turbar-los llur pacífica posesió.

Els celtas, *homes dels boscos* no tardaren en topar amb els ibers, *homes dels rius*.

El caràcter de amb dues races es distint, però tenen comú, la valentia i la agilitat, la sobrietat i l' amor a la independència, lo menyspreu per les aliances i l' odi al extranger, no confiant mes que en llurs forces.

Els ibers formaven varies tribus. Una d' elles s' asentava en la Bètica, avui Andalusia, i s' anomenava Turdetania.

Els celtas també estaven dividits en families i n' era una d' aquestes els lusitans.

Aquets indígenes vivien constantment en guerra, lluitant com a braus i les mes de les vegades, guerrejaven per a llur expansió territorial.

II

Els turdetans que ocupaven Emerita-Augusta, lloc on després s' emplaçà Mérida tenien per que fe de tribu a n' en Geriò, home, corpulent, esperit enèrgic, pròdic i despreciador de la vida, que com tots els de sa raça preferia matarse tirant-se d' una roca abans d' esser esclau del vencedor.

Els seus subdits li eren fidels fins a morir i haurien portat la herocitat fins al martiri per a obeir a llur capdill.

Actea, filla de Geriò, era una donzella, hermosa com Diana i com ella casta i pura.

III

Els lusitans, necessitaven expansionarse puig que el conreu de les terres ja no produïa lo necessari per a mantenir-se, car les alsines no donaven prous aglans per a fer lo pà que al any consumien, i les pomeres no abastaven per a fer la sidra que bevien.

Lo vell capdill Tharsi se moria i reunint als notables de la tribu, 'ls digué:

—Jo moro deshonrat, perque un guerrer ha de morir en lo camp de batalla, no sobre 'l jaç de la tenda.

—Fill meu, Hèssper,—digué dirigint-se a un jove de musculatura desenvolupada i de rostre bronzejat —sigues mon sucesor, procura portar a tes hostes a la victòria, no deixis mai invadir nostre territori, no demanis ajuda a cap altre poble, abans anexionat el i fes-lo ton esclau. Després acluca 'ls ulls. Seguidament dos guerrers de la tribu, lo traslladaren al dintell de la porta i quedà exposat a les mirades dels indígenes, fins que fou construïda la pira on s' incinerà 'l cadavre.

Abans de posar-hi foc, Hèssper, escalà la pira i s' apoderà de la espasa que 'l vell capdill portava al cinte; i després de besar-la se la penjà a la espalla presenciant les exequies que en honor de son pare 's feren.

IV

Emerita-Augusta, estava sitiada pels lusitans que tenien que fer descobertes aproximant-se a les muralles, lo qual els costava molts homes perque 'ls tiraven además de pedres descomunals, plata fòsa, pluja de sagetes i falàriques. (1)

Era necessari acabar d' una vegada perque se sacrificaven inútilment les vides, i Hèssper cridà a sos lloc-tinents per a exposar-los un plànol en el qui hi jugaria mes paper la astúcia, que la força, lo qual era una característica de les tribus lusitanes.

—He vist—digué—que Actea filla del capdill Geriò, alenta als soldats que 's baten a la muralla i que moltes vegades abraça la *petta* (2) i empenya la espasa per a dirigir lo combat massa destrament puig que ordena que 's dispari quan mes segur es que 'ls venables fassin blanc.

Tots sabeu lo carinyo que son pare, lo vell Geriò, sent per ella; doncs bé, apoderem-nos de sa filla i suprimint-li un poderós auxiliari de guerra, lograrem fer-lo capitular per a rescatar a sa filla.

Tú, Abids, quedes encarregat de emboscarte per a caurer sobre ella quan sigui la ocasió.

Simularém una retirada per a obligar-los a que 'ns batin quan fuigim i de sobte ens convertim en perseguidors i 'ls obliguem a enmurallar-se però cuidarem de retèner a la bella Actea.

Per mes que ell s' ho callà aquest era un dels motius que l' havien portat a sitiar a Emerita-Augusta, doncs enamorat de Actea no havia mai lograt esser correspost per mes que havia fet moltes intentones ja visitant al capdill turdetà, ja, presentant-se d' improvist a la donzella.

Aquesta sempre 'l rebutjà, sense que Hèssper ne pogués capir la causa.

V

En efecte als dos dies, s' efectuà la operació i 'ls resultats foren els previstos.

Al sortir per la muralla perseguint als sitiadors, Actea anava al davant, de manera que al iniciarse el contra-moviment no costà gaire a Abids, de apoderarsen.

—Bella Actea, aquí quedaràs,—li digué Hèssper quan li portà Abids,—mentres els teus, no demanin parlamentar per a rendirse.

—Fes de mí lo que vulguis, brau Hèssper, però no comptis que jamai se rendeixin els meus, car abans se precipitaràn per les muralles per a estrellar-se al xocar en terra.

A n' aquest combat succeïren deu dies de calma per que 'ls sitiadors no donaren mostra de impaciència pensant que lo vell Geriò, voldria rescatar a sa filla, entregant en canvi la ciutat sitiada.

Veient que no succeïa aixís lo capdill lusità envià de emisari a Abids amb l' encarrec de fer saber als sitiats que si transcorreguts vuit dies, no 's rendien, seria clavada en creu la bella Actea en front de les muralles per a que assistís tots els turdetans al seu suplici.

Abids, no retornà, per mes que l' esperaren dos dies.

Si envià un nou emisari, que al poc temps aparegué sobre la muralla lligat de braços. Al seu costat se presentà lo vell Geriò, que dirigí les següents paraules als sitiadors:

—Lusitans, aquí teniu ma contestació. I clavant l' acer a n' el pit del emisari lo precipità daltabaix de les muralles.

(1) Sagetes enceses.

(2) Adarga còncava que 's lligava al braç amb corretjes.

FESTA

Una pluja de sagetes xiulà per les orelles del capdill Gerió i aquest devallà de la muralla.

VI

Actea estava presonera a la mateixa tenda del capdill, custodiada constantment per dos guerrers.

Hesper desde 'l dia en que s'apoderà d'ella no descansava puig que com que tan l'estimava, involuntariament, els seus ulls cercaven els de Actea. Pasava temps i la sentència no s'cumplia i 'l capdill s'enamorava mes cada dia de la filla de Gerió.

A la primera indicació que Hesper li feu, Actea contestà amb un geste despectiu.

Aquell ordenà als guerrers que 's retiresin.

—Actea,—digué al trobar-se sol amb ella.—Digues una paraula i abandono 'l siti; segueix-me, seràs la reina de la tribu, tu manaràs en mi i jo canviaré l'adoració als meus deus, en adoració fervent i entusiasta per a tu. Tu ets la personificació de la casta Diana i jo t'estimo.

—Mai, Hesper, l'odi a niuat en mi abans m'eres indiferent ara t'aborreixo i voldria trobar-me lliure per a clavar en ton pit ma espasa gloriosa.

—Actea que perds als teus.

—I que se m'endonada perdrels, si a costa de la meua honra haig de salvar-los.

—Mira hermosa meua, que t'estimo i que puc tornar les coses al seu primitiu estat.

—No, no i mil vegades no; vinga prompte la mort, que la prefereixo a seguir veient ton odiós rostre.

—Per última vegada vols esser meua.

—Mai.

—Tu ho has volgut. Sícul, Argon, a mi.

Aparegueren al dintell de la porta dos guerrers.

—Cumpleixis la sentència,—digué dirigint-se als soldats.

Aquets estengueren lo braç dret, acotaren lo cap, feren mitja volta i desaparegueren.

Moments després, entraren de nou per a emportar-se'n a Actea.

—Es ton últim moment; digues, vols accedir a mos precés.

Actea no contestà.

—Respon,—afeigí lo capdill agafant-la pel braç.

Aquella com si hagués sentit la fiblada d'un reptil, se redreçà i abofetejà al quefe lusità.

Els dos guerrers agafaren brutalment a la condemnada i la tragueren al camp.

VII

Les trompetes dels sitiadors anunciaren que quelcom d'extraordinari s'anava a realisar.

Les muralles dels turdetans s'ompliren de soldats que gesticulaven horroritzats.

Actea, avençava majestuosa, serena cap al martiri.

Una creu s'alçava enfront de les muralles.

Uns guerrers tragueren una falca que la sostenia, l'aixecaren una mica i l'arrencaren, estenent-la a terra.

Prompte la redreçaren i un crit d'esglai partí de les muralles.

Actea aparegué radiant, fortament lligada a la creu, donant la cara als seus.

—Filla,—cridà esgarrifat son pare.

—Oh Deus, no 'm deixeu—exclamà Actea—i elevà un cant plè d'armonia a Apolo son deu predilecte.

Un moviment inusitat s'observà en la muralla.

—Prompte, un arc,—ordenà Gerió.

Lo braç dret, se tirà enrera, l'arc se doblegà, afujà 'ls dits i la sageta sortí lleugera a clavar-se a n'aquell cor d'ancell que demostrà mes valentia que 'l d'un lleó del desert.

—Oh gracies,—digué Actea al sentir-se ferida, —lo Deu ha escoltat mes precés.

Gerió permanesqué dret, sobre la muralla, restant als sitiadors.

—Covarts, assessins, us reto a tots, a singular combat.

Ningú contestà.

—Covarts—repetí—aquesta es la vostre valentia. I 'l valor del monstre, vostre capdill? on es.

Aquest s'adelantà.

—Gerió, cridà—ets vell; lo teu braç no podria resistir la meua empena i...

Aquest no 'l deixà acabar.

—Assassí, covart,—repetia.

—Siga,—digué Hesper,—Gerió t'espero. Després dirigint-se als seus soldats, afeigí,—aquest home es per a vosaltres sagrat; si soc vençut deixeu-lo lliure i torneu a nostra terra.

Gerió, se presentà al camp sitiador, sol, armat d'una espasa i sense escut.

Hesper al veurel, manà que li lliguesin una *pel·ta* al braç.

Seguidament començà el combat.

Ambdòs demostraren ia mateixa lleugeresa i destreça sols que Gerió centuplicava 'ls cops, furiosament com desitjós d'acabar prompte, tant, que Hesper no tenia temps gairebé de cubrir-se amb l'escut. Aquest dirigí un cop al cap de Gerió, que fou parat destrament agenollant-se al mateix temps, lo qual feu perdre l'equilibri al capdill lusità que caigué a terra.

—Assasí de ma filla,—digué Gerió, posant-li el peu sobre 'l pit,—podria matarte, però t'faig mercé de la vida per que vull arrebatartela d'altre manera. Aixecat.

La lluita començà de nou.

Al segon cop que Gerió dirigí al seu adversari li enfonsà la espasa al pit, i una glopada de sang sortí per la ferida.

Aquest caigué al peu de la creu.

—More capdill de Lusitania,—digué Gerió. I agenollant-se davant sa filla que apareixa amb un nimbe d'or, esclatà en un plor dolorós.

FRA FREI.

ORATORIA DE CARRER

—Váginse acostant, *señores*. No 's creguin que al presentar-me avui al devant de vostés, ho fassi amb caràcter de *charlatán*, ni tampoc de *papa-dinero*, com molts dels que corren per aquestes places públiques venent ingredients per a curar tota malaltia a que està subgecte 'l cos humà. No, senyors, els molts anys d'estudi i la llarga experiència que porta un servidor, fa que avui pugui oferir o n'aquest respectable públic, el precís específic que tots vostés veuen aquí per bé de la humanitat.

Segurament me diràn: «I bé, ¿de qué cura aquest remei?». I un servidor de vostés els contestarà que 'l contingut d'aquesta ampolla, es la panacea indiscutible per a curar radicalment una malaltia que per a molts passa ignorada. ¿I no saben vostés quina es?... Doncs me refereixo a la tenia, al cuc solitari. Aquí les tenen de cos present, no 's creguin que siguin romansos. Lo que veuen dins d'aquests *frascos* es el resultat irrefutable, son les proves evidents del meu secret professional.

Totes son autèntiques, per les que vaig guanyar una medalla de plata daurada al foc i aquest diploma, que tots vostés poden llegir, en una exposició d'animals en conserva, la que tingué lloc en la gran ciutat d'Atenas en l'any 1874.

Aquesta que 's la més llarga, puig que mideix quaranta metres i mitg, va esser extreta del cos d'un ex-ministre de Negocis estrangers empadronat al Japó, amb cédula de quinta classe. Ningú donava amb el remei per a curar el seu *spleen*, com diuen els ingleses, puig mentres uns l'atribuïen a una migranya mal curada, els altres se creïen que era un enftament d'arrós covat, fins que va ser cridat un servidor, si senyors, un servidor de vostés, i 'l ministre, després d'un llarg exámen,

prengué una toma d'aquets maravillosos elixirs i a l'endemà va comensar a extreure aquest paràsit del seu cos. ¿I saben de que li venia?... Doncs d'haver menjat carn averiada d'una góssa perdiguera que havia mort de tristesa per no poder criar.

Aquesta altre, qu' es mes curta, perteneixia a un moro que vareig coneixer a Tànger fent abeuradors per coloms. El pobre demostrà son agraiement regalant-me una dotzena de plàtanos que se 'm varen podrir dins del bagul, i set xavos morunos que guardo com a recort.

Aquesta que aquí veuen i que sembla un fideu mitj crú, la và fer una tiple lleugera, el dia del seu benefici, tot cantant *siempre pà tras*, en un teatre de tercer ordre d'una població de prop de Chicago.

¿Encara volen mes proves?... Aquí 'n tenen una altra d'un concertista de violí, soci de mèrit d'un Centre Antropofològic de Londres, el que s'hauria menjat la catedral de Burgos, si li haguessin servit guisada, curat radicalment després de la primera toma, segons consta en un certificat que tinc al meu poder, legalisat per tres notaris. Aquest *frasco* petit conté un nou exemplar qu' es el *bicéfalo* de Linneo, extret per una criatura de tres anys irreproduhit poc temps després per haver menjat butifarra crúa. Me sembla que amb tot lo que he dit poden estar convençuts de la eficacia del meu medicament.

Si hi há algú de vostés que 'l vulgui comprar, que s'acosti fins aquí i se li donarà tota classe d'explicació, a mes que 'l prospecte que acompanya ja porta ben especificat en castellà, francès, anglès i alemany, el modo com ha d'usarse.

Tinguin present que avui es l'últim diumenge que venc en aquesta capital, puig còmpromisos a l'estranger fan que tingui de marxar dintre pocs dies. Vostés, sens dupte, trobaràn estrany que hagi vingut aquí a oferir el meu específic. No han d'estranyar-ho perque, abans que tot, soc català, fill de Sant Llorens de la Murtra, i tinc una germana casada a Picamoixons; si ho he fet, no ha sigut pel vil interès, ho he fet tan sols pel carinyo, per l'afecte que tinc per aquesta hermosa terra. Per vosaltres, perque pogueu diifrutar d'aquesta panacea, d'aquest nou invent descobert per mi i que avui tinc l'honor de presentar-los. Cada ampolla no val mes que la miseria de deu rals, quantitat que no arruina a cap família i que està al *alcance* de totes les fortunes. Espero, doncs, qu'en un santiamén quedaran totes despatxades, aprofitant aquesta ocasió que no passa cada dia. ¿Hi há algú mes que desitji comprarne una altre?... ¿No?... Aixís, doncs, me retiraré i fins un altre any que, si ténim la sort de tornar-nos a veure, ja 'm darán les gracies.

Salut i *arvevoir*, com diuen els francesos.

Santiago Bay

GRATITUT (1)

Soc petit, prò vull ser gran
perque descansi 'l meu pare;
soc petit, prò vull ser gran
i diners anà guanyant.
Lo meu pare embaladit
al sentir-me m' acarona;
lo meu pare embaladit
me veu gran, boi sent petit.
Segur nota que 'l meu cor
està plé de candidesa;

(1) Poesia per a ésser recitada en qualque acte literari on hi prenguin part nois.

segur nota qu' el meu cor
es puresa i tot candor.

M' afanyo en lleugerí
lo gran pés de sa jornada;
m' afanyo en lleugerí
lo treball que fá per a mi.
Un dia descansarà
de fadigues tan punyentes;
un dia descansarà
puig son fill treballarà.
Boi sentat a un reconet
gosarà de benhaurança;
boi sentat a un reconet
somriurà, lo bon vellet.
Quan vindrà la crudel mort
regnarà greu melangia;
quan vindrà la crudel mort
jo rebré lo colp mes fort.

Soc petit, prò vull ser gran
per a dir a lo meu pare:
descansen, sí, descansen
del treball que heu fet fins ara.

F. DE P. COSTA.

OMBRES BARCELONINES

BATUSSES

Nostra capital, posseeix un nou medi per a efectuar la última pena als infortunats que en siin mereixedors. No es qüestió de «garrot» ni fusells, puig ja arriba a ésser gastat. Es tracta d'un altre aparell més segur, això sí, molt segur i no deixa d'esser còmodo. El reo sols ha de fer que atravessar amb calma el carrer d'En Balmes, i al cap de tres passes ja quedarà mort instantaniament.

L'aparell es una cosa que s'en diu «tren» i té la mateixa forma d'un tramvia, que passa per aquell carrer.

Però com que aquest tramvia es lo que s'en diu una guillotina per a els ignocents, nosaltres no podem comportar per més temps que aquells reils, per quins passen els anomenats tramvies, siguin una franja de dol, per la bella ciutat. I aixís que el públic li semblà que no podria aguantar per més temps, i amb l'exaltant d'un últim atropell en desgracia d'un xicot de poca edat, esclatà en enèrgica protesta, dignament seguida, al dia següent, pels estudiants de nostra Universitat.

Jo vareig acudir al lloc de la protesta i vareig cridar, patejar, accionar, i fins esgargamejar-me, però !fillets! quant sonaren les descàrregues... vareig apretar a correr per la Granvia i no hi hagué qui pogués deturar-me.

JAUME G.

Bon medicament

—Deu vos guard: aquí he vingut
perque m' han dit que tenia
un líquit que posseia
pel cap una gran virtut;
diu que fá creixé 'l cabell
i com que calvo jo sò
he pensat que lo milló
era preguntar per ell.

—Doncs li han dit tot lo que es
puig que com el líquit tal
en el mon no n' hi ha d' igual.

—Es que a mi no 'm va bé res.
Doncs pot estar refiat

FESTA

de que li anirà molt bé
o sino li tornaré
els diners que li ha costat.

I si per cas desconfia
cent cassos li puc citar
als quals els hi vaig tornar
els diners, en un sol dia.

SANTIAGO GARCIA.

D' OCCIDENT

Fà... qui ho sab quants anys fà?

Era allà a Torredembarra: passejava una tar-
de aprop del mar, lliure, sol sense penes, dintre
l'ànima, sense veure ni un núvol en l'espai.

Les flors dels aromers omplien l'aire d'un
perfum deliciós i penetrant i les ones, rodant so-
bre l'arena, venien a mes plantes a expirar.

Divagant, caminant a la ventura, de prompte,
com un niu mal amagat, vareig veure una ca-
banya, una caseta coberta de verdura... Què hi
haurà? M'hi acosto poc a poc, busco l'entrada,
miro a dintre amb pueril curiositat, i... jamai la
meva ànima adormida ha tingut més dolçissim
despertar. Tota sola, amb la vista sobre un llibre,
una hermosa donzella de setze anys reposava al
mitg de l'estancia, recolzada amb descuit ange-
lical.

Lo lliri envejaria la blancor i la rosa el color
d'aquella carn: l'ideal de la bellesa que 's som-
nia es trobava en ses línies realitzat.

De la túnica els plecs, en va pugnaven per a
ocultar la forma esculptural d'aquell còs admi-
rable, plé de vida i rublert de passions sense es-
clatar.

Fou un llamp, un moment, un hermós somni
que 's fon i 's desvaneix en un instant.

Al remor que causaren mes petjades alçà els
ulls, en els meus els va fitar, va aixecar-se amb
les galtes enrogides i desaparegué com per en-
cant.

No l'he vista mai més. Des de allavores han
passat ja qui sab quants i quants anys, he conegut
mil dones hermesíssimes... però mai de ma
pena s'ha esborrat la impressió de la nena que
una tarde vareig veure allà a Torredembarra
prop del mar.

JOAN TRULL.

De la farandula teatral

**Ademes dels punts,
les comes a son llòc.**

Es per a mi enutjós tenir que contestar a un
article que 'm dedica desde les columnes de *Sol
Jacent* de Sant Feliu de Llobregat un senyor que
firma *Cloc*. Aquest senyor *Cloc*, humil periodista
segons ell, me titlla de mal català, d'home de
mal gust i no se quantes coses més i en total per
a dir-me en brillants paragrafs que l'Ignaci
Iglesias es redemptor dels humils, lleal i noble,
apòstol i martre.

Molt bé senyor cronista amb tot i recordar-me
tot això no 'm treureu dels meus tretze de que
L'home de palla i *Flors de Cingle* son dos equivocac-
ions imperdonables i per més apostol que siga
un home si fà una obra dolenta diré clar i català
que no val res.

Tampoc me convencen al dir-me que a l'autor
de *Els vells* no li inspirava confiança el Sindicat
d'Autors Dramàtics Catalans, puig a ésser cert
aquest escrúpul se 'n tenia que retirar per com-
plet i no entregar al dit Sindicat *L'home de palla*,
desgracia dramàtica, reconeixent el senyor Igle-
sias que l'obra es dolenta, com ben clar ho ha dit
(quan ja ho sabiem) en l'*entreviu* amb el senyor
Amichatis, redactor de *El Dia Gráfico*.

Diu un adagi: *A grans mals grans remeis* i aquest
gran remei hauria sigut si l'autor de *Les garces*
hagués entregat en comptes del desgraciat drama
que 'ns ocupa una producció de les que té inèdi-
tes i que segons remors donarà jorns de gloria a
nostre escena; però quan arribi la data senyala-
da no li agraiem, ja que 's guarda lo bò per a
quant vingui una època de franc floreixement
per a nostre Teatre Nacional.

I per a finir diré al senyor *Cloc* que lo que 'm fà
parlar aixís es l'imens amor que sento per a tot
lo que es teatre de casa; que la meva crònica per
la que se 'm titlla de mal català, es sencilla, ingè-
nua, i sincera, que treballo incondicionalment per
a tot lo que es teatre del terror i fins quan vaig
creure que haviem d'afegir una data gloriosa
amb lletres d'or en el sagrat llibre del Teatre
Català en ocasió del desgraciat homenatge al
gran Iscle Soler, vareig assistir-hi devotament com
a català i admirador del príncep de nostre esce-
na, però mai com a testimoni del trist espectacle
que allí va donar-se...

Faig aquesta aclaració perquè si algú es cre-
gués que soc un mal patriota no es pensés que a l'
anar a Terrasa hagués sigut per a contribuir a la
nota de mal gust que allí va donar-se...

I acabo per a no parlar més, però mai més, de
la decadència de nostre Teatre Nacional.

MANELIC.

ACCIÓ SOCIAL

«La terra està que bull» Mai com ara pot apli-
car-se tant bé aquest popular proverbí, si 'ns fi-
xem en les convulsions que transtornen a l'Hu-
manitat, en quiscuna de les diverses nacionalitats
que poblen la terra.

I, sobretot, aquestes convulsions, se deixen
sentir encara, amb més fortes sotregades, en el
cor mateix de les masses populars, que avui cam-
inen i 's mouen en un sentit equivocacat, enllue-
nades per les falses doctrines d'un mal entès so-
cialisme, disolvent, el qual s'inspira en l'odi de
classes, sens procurar una organització estudiada,
entesa i raonable, quines aspiracions encaixin en
la manera de ser de l'home, com a ésser racional.

Tota obra que s'inspira en l'odi, es inconve-
nient, malsana, suïcida, enemiga del progrés i de
les masses populars.

Hi ha que ajuntar sempre les forces, per la
persuasió i el convenciment, amb el propòsit de
conquerir un bé, sens perjudici de cap mena a
persona o entitat determinades.

No creguen mai a falsos apòstols que us predi-
quin el problema social, incitant vos a tota mena
de violències i agressions contra d'altres organit-
zacions o classes determinades.

Més que les rebel·lions i les violències, els obrers
tenen multitud de problemes per a resoldre, com
son, l'abaratiment de substàncies, les cases bar-
ates, pensions per a la vellesa, reglaments de tre-
ball, la qüestió del salari, etc., etc.

Es que la qüestió social no consisteix tant sols
en la reducció de les hores de treball, reducció
dels genres i l'aument del salari, sinó que inter-
venen al ensemps altres problemes capitals, que
com l'*educació social*, les *organitzacions socials*, l'*en-
senyança obligatoria*, les *pràctiques de la Mo-
ral*, etc., etc., poden influir granment en la *for-
mació* de classes determinades, que mal dirigides
per falsaris, poden encaminar-se a sa propia
ruïna.

Al respecte, podem llegir, en l'*Enciclica Gra-
ves de Communi*, aquestes sabies paraules del Papa:

«Dupliquis, enhorabona, el salari del treballa-
dor, limiteu les hores del treball, reduiu el preu
dels genres; si amb tot això continua l'obrer sen-
tint doctrines i presenciant exemples que induei-
xin a perdre el respecte degut a Deu, i a la co-
rrupció de les costums, les millores i ganancies
pararàn sens remei en miserable ruïna.»

Jo he pogut comprovar un exemple, pràctic i eloqüent:

Els obrers del moll del Callao, sols perquè sí, feren un dia de festa i pretengueren que se 'ls pagués el jornal que no havien treballat. Al negar's-hi l' empresa, se declararen en vaga els obrers, fins a aconseguir se 'ls abonés el salari d'aquell dia, com aixís ho conseguiren.

Celebraren tots el triomf en les tavernes, emborratxant-se la totalitat, i ni un xavo arribà a les cases llurs per a la compra de pa.

Fou un triomf pels obrers?

Qui triomfà foren les tavernes.

No es una llàstima, doncs, que la classe obrera, que es la que gemega més, gastí inútilment les forces i energies en discussions que no son de raó, primerament, embrutint-se més tard, donant un espectacle repugnant que fa llàstima i fàstic a la vegada?

El problema social, posat a mans de masses ignorants i pitjor organitzades, me fa l'efecte com si donguessin a resoldre equacions a un noi que sols coneix la numeració aràbiga.

L'acció social, amb tot i ser molt complexa, se deriva d'una perfecte organització.

Tenim com a model la «Acció Social Popular» de Barcelona, Bruch, 49, principal, quina organització es semblant al *Volksverein* alemany.

Els progressos i èxits continuats, posen de manifest lo molt que pot fer-se per al poble en l'acció social popular.

Jo recomano als meus llegidors la *oficina de treball* de l'«Acció Social Popular» de Barcelona, on hi apendran el verdader socialisme cristià, que com una contra-revolució deu haver de salvar-nos de les conseqüències a que estem exposats, si per més temps deixem que 'l fals socialisme, inspirat per l'odi, invadeixi les associacions obres, prometent-los-hi, amb programes llampants, lo que jamai podrà donals-hi.

Nosaltres hem d'anar cap al poble, per a dirigir-lo i salvar-lo.

Si sembren vents, no 'ns tocarà més remei que cullir tempestats.

Som a temps, encara, de poguer prevenir-nos.

LLUÍS G. FÀBREGA i AMAT.

Lima 25 Octubre de 1913.

MUSICADES

Deute sagrat

Sols per a conèixer lo bó, necessitariem viure cent vides estudiant els clàssics.

SCHUMANN.

En la plana 39 del nombre passat amb el títol *La Moda* lleigeixo amb pregón dolor un escrit firmat per En Josep Vidal Bertrán, en el qual entre altres coses diu: *Wagner... Al arribà aquí, preferim no continuar, puig si (encara que fós sense cap perjudici d'escola) li retreiem quelcom (?) defecte, també feriem riure... se 'ns tractaria de ridículs per tots els seus incondicionals admiradors, solsament perquè 'l fet d'entusiasmar-se amb ell, encara que no se 'l entengui i per més que un s'hi adormi, sentat a les llotjetes del Liceu, tot escollant Mestres cantaires o Tristan i Isolda avui està de moda!*

Doncs aquestes ratlles m'han fet agafar la ploma, per a rectificar aquest incís que l'articulista ha tingut a bé incrustar en l'esmentat article.

El senyor Vidal tracta a tots els admiradors incondicionals del genial mestre, com ensopits, i que alaben a Wagner perquè *avui està de moda*; no, senyor Vidal, parlem en bé del mestre, perquè l'hem estudiat i hem vist en ell, coses que no hem vist en altres, i cregui que quan lo sentim

no 'ns adormim assentats a les llotjetes del Liceu, que estem ben desperts; si, senyor Vidal, no fan adormir les frases i pasatges genials del gloriós autor de *Parsifal*.

Tingui present que una generació d'eminentes musicals s'han ocupat de Wagner amb tant elogi, que fins l'han aixecat enlairant-lo, aclamant-lo com el Déu suprem de la música; no vulgui, doncs, vosté desfer lo que han fet aquests digníssims i respectables mestres dient-los que *si 'ls retreia quelcom (?) defecte també faria riure...*

Es clar que sí, i de gust que riuriem...

Cregui, no es destrueix aixís com aixís l'obra d'un geni.

Qui pretengui fer-ho, ha de presentar-se ben documentat i sense por de fer riure, amb arguments que convensin, no paraules que 'ns posen en el cas de creure que vosté es dels que s'ha adormit en les butaques del aristocràtic teatre barceloní quan se representa a Wagner.

Estic segur que si l'hagués comprès, o solsament vist capàs de senyalar un sol defecte, hauria callat; els defectes sols pot apreciar-los el que sab *compendre* les qualitats.

No puc entendre com pot haver-se format un concepte tan minço del autor de *Lohengrin*.

Les forces que formen al geni, resten desconegudes sovint fins pels mateixos genis que se senten la flama de la inspiració divina que constitueix una força superior a totes les forces humanes.

La música de Wagner ha sigut evolutiva, revolucionària, creant sonoritats armòniques fins ara desconegudes, al ensemps, Wagner se 'ns ha revelat com a model contrapuntista i orquestrador de força altament insuperable, la seva tècnica es sublim, com es sublim la seva didàctica escola; escola que anirà iniciant, formant, ensenyant savia a la joventut present i la que vindrà, els secrets de tècnica que enclou l'obra wagneriana.

¿Doncs quina força humana pot destruir l'obra genial del omnipotent geni de Leipzig?

Nostres entusiasmes son i seràn sempre serens tractant-se d'elogiar al il·lustre mestre, tot homenatge queda obscur davant del seu valer.

Es més fàcil, senyor Vidal, dir d'una cosa que 's dolenta que provar que es bona.

Cregui, senyor Vidal, l'entusiasme es de tots fins d'aquells més refractaris al art de Wagner, aquest art, es art que s'imposa, delecta, sedueix; i quan arriba, l'entusiasme del espectador creix i es desborda amb deliri frenètic, perquè transmet la força imaginativa creadora i sublim del gran omnipotent qu' es diu Wagner.

Crec que tindria treballs en dir-nos lo que preté callar en el paragraf esmentat per a no fer-nos riure...

Cregui, en lloc de comentar a l'autor del *Tannhäuser*, estudiï'l, esforçis per a *compendre'l*, que si no 's pren aquesta molestia, estarà damnat a *dormir* eternament fins que 'l gran Ricart Wagner li aixequi el càstic.

Deute pagat.

SEBASTIÀ MESTRES.

CIENTÍFIQUES

DEBILITATS HUMANES

II

La característica de nostra naturalesa no està pas en lo refinament de gustos ni en els estudiats modos de viure. Això no son més que resultats del desenrotll que prenen nostres idees al davant del progrés industrial i científic. Es la distància que anem posant entre la vida natural i l'artifici de les costums; es precisament la falsificació d'aquesta mateixa naturalesa. Lo que la caracterisa doncs de la manera més espresiva son les seves propies debilitats.

Si l'home busqués aixamplar els seus coneixements morals com ho fan els intel·ligents, podria aspirar a un ideal de perfecció que avui li sembla impossible arribar-hi. Però resulta molt fatigós buscar-se per sí mateix el domini de tendències que encara que sien contraries al seu benestar, ell les veu comuns quasi a tota l'humanitat i fins les creu necessàries per al seu desfogament.

No hi ha dubte que en més o en menys la irritabilitat es general en tot-hom. L'estima que posem a la nostra personalitat ens fa esclaus del nostre amor propi i la important significació que donem als nostres mèrits, fa que 'ns creiem acreedors de totes les consideracions dels altres. Aquesta equivocada presumpció es una de les causes quemés ens predisposen a ésser víctimes de la nostra susceptibilitat. N'hi ha prou de una paraula, una rialla, fins de una mirada en la que hi creiem veure una sombra de malícia, per a rompre de moment nostre ser i tranquil estat d'aním.

Aquell que s'enfada, ha perdut tota la autoritat sobre d'ell, i lo mateix que 'l borratxo, necessita l'indulgència dels demés per a que li perdonin tot allò que digui i faci, durant aquell estat, que no estigui conforme amb el sentit comú.

Alguns s'arriben a creure que l'enfadar-se i cridar fa més home, i es pensen que es molt raonable l'odi que se sent per un agravi, el despreci que 's dona a un insult, i fins lo resentiment que 's guarda per una ofensa. Fins hi ha qui està convençut que es de necessitat enemistar-se amb els que no pensen com ell.

Tot això demostra clarament la falta de domini que tenim sobre nostre sensibilitat moral, es la vanitat de nostres sentiments mal compresos, per falta d'una vigorosa síntesi mental que abandonada ja 'l seu estat, s'arriba a sentir orgullosa de la seva manera de ser i a cada proesa que realitza no té més remei que declarar-se vençuda perquè es fereix amb ses propies armes.

Una atenció particular i constant destinada exclusivament a protegir l'individu moral, sempre amb l'ideal format de respectar a cada hùtal com es, perquè no pot ésser d'altra manera en lo precís moment que 's manifesta, ens donaria un resultat molt satisfactori a la nostra tranquil·litat.

I mirat baix lo punt de vista social, lo dia que la pedagogia, a més de fer de nosaltres instruments útils, per a tots els rams necessaris a la vida, es preocupi també de fer homes, però homes purament raonables, aquell dia s'haurà començat la verdadera civilització o sigui la civilització moral.

J. MODOLELL.

NO HI HA BÉ...

Bon amic lector: Respon-me, i sigues franc. t'ha agradat l'anterior número extra, que FESTA va publicar? Que no t'han xocat els versos quèntos i demés treballs d'en Carrión i altres firmes com els dos grans Suriñach, d'en Fra Freï, d'en Font i Tort, d'en Parramón, Julià, Agna Canalías, Mestres Santiago Boy, Josép Gras i altres i altres que ara... no sé... no 'm ballen pel cap? Vols que em dongui la resposta, que tú a ben segur faràs? Dones, em diràs que aquell número ha estat una joia d'art, un compendi de grans firmes, conjunt d'articles triats...

i que ratos deliciosos llegintlo t'ha fet passar. (Bueno, quedem, que això al dir-te deixo la modestia apart.)

Felicitacions a doixos dins la Redacció han entrat de tota la gent del poble i de personalitats.

Per arreu corria FESTA puig que tothom l'ha comprat i a totes les cases tenen un dels tan bells exemplars. Fins el *Tet*, amb cinc de massa corria tot recitant

d'en Carrión, sa poesia que aprengué de cap a cap A càl Marxant quan llegiren *Gitanades* amb afany varen omplir la botiga de fusells, garrots i malls.

Molta gent quan acabaren de llegir el bon treball del conegut pianista i jove Josep Julià corregueren amb empenyo al diccionari, buscar, alguns mots... com estrambotics emprò, tots molt catalans) que amb llegir-ho moltes voltes no pogueren desxifrar.

Un obrer mandrós de veres, molt enemic del treball *La campana de la fàbrica* diu que no li va agradar i que a n'ell, el mateix fàstic que la campana, li fa la Sirena, i demés signes que criden a treballar.

No obstant a algunes persones això va perjudicar i en enérgica protesta a la redacció han estat.

Son dos: en Miquel Pahissa

i l'Isidret Julià

i 'ns van pregà en gran manera que no tornem a fer pas un número tan riquíssim i de tan bons literats.

Puig que totes les fadrines, de gentilesa jovial i amantes de coses belles puig que tenen cors molt grans acudiren a la feina

amb sa FESTA sota el braç

i que quasi rés mes feien

que llegir i recitar,

les poesies mes dolces,

i d'amor mes palpitant.

Cop de fer malbé agulles,

i fins s'estaven punxant,

sense que se n'adonguessin,

i cop de regalar sang

d'aquelles mans petites

que semblen marbres, no carns.

Fins que al fer-se vespre, i hora

de plegar ja, per lo tant,

s'alçaren amb tota pressa.

i amb sos sentits excitats,

alsant-se sobre cadires,

amb joia varen cridar:

¡Visca la FESTA, que visca!

I als amos, no 'ls va agradar.

LIBORI.

Cinematofleasant

Per apagar els plans que 's desprenen de la respectuosa i vibrant veu de nostre director dolent-se del gran devasall d' original, que obliga a crear números extraordinaris m' hi dit resolut:

—Com que tinc la seguretat que les meues humils cròniques que quinzenalment faré interessin ben poc, procuraré fer-les lo més telegraficament possible.

I dit i fet.

Cine Delícies.—*El incendio del circo*, d' assumpte original, interpretació excelent i presentació inmillorable. De lo millor qu' ha exhibit la Kinografen. *El pequeño titiritero* faula infantil que a no ser per la novetat dels autòmats que hi prenen part fora bastant aburrida. *Pobres niños!* de la manufactura Savoia, es un seguit de escenes tràgiques de quina mes interessant. *Los pretendientes burlados* es una comedia que conté molt poca dosis de gracia i son argument es gastadíssim. *Un falso amigo* es una de tantes.

Cine Columnas.—*Alma infantil*, ignocentíssima i poc interessant amb tot i esser dotada d' una interpretació brillant. *La novela de dos viduos*, no desmereix gens a les fabricades per la Milano. *La ley y el foragido*, emocionant per els difícils treballs del protagonista. *El rescate del honor*, per son argument i interpretació s' endevina sa procedencia italiana. *Fernando el calavera*, graciosament interpretada per el popular i excelent actor parisenc Prince.

NHELSONN.

Noves i comentaris

Copiem gustosos del periòdic *Sol Ixent* de Sant Feliu del Llobregat:

«Degut al procedir d' absolutisme usat pel director del quinzenal *Festa*, que veu la llum en nostre vila, han deixat de formar part de la Redacció del mateix els senyors Emili Port, Ramón Font, Jaume Bosch, Josep Canals i Josep Miguel.»

Ara un comentari perque no se extravii la opinió.

L' absolutisme de nostre director ha consistit en no permetre que desde les columnes de *FESTA* se fés política, fidel al lema del periòdic i menys que 's fés propaganda apropant-se les eleccions. Nostre periòdic té verdadera independència i ha d' esser literari, no polític.

Sentim moltíssim haver perdut la cooperació dels nostres ex-companys de redacció, però nosaltres no 'n tenim la culpa si ells ho posposen tot a la política.

Que feliços foren els mortals si cultivessin una mica més les lletres i les ciències i es preocupessin un xic menys dels partits!

I res més.

Junt amb el número de *El Teatre Català* d' aquesta setmana hem rebut un exemplar de la preciosa tragedia *Periandre* de nostre ben volgut amic i col·laborador en Ambrosi Carrión. Les cobertes a varies tintes i les il·lustracions que conté l' obra son del conegut dibuixant en J. Fradera, que ha posat de relleu una vegada més el seu talent.

L' Artís ha imprès l' obra amb la cura que 'ns té acostumats.

Segons rumors, per a la vetlla de Nadal els aficionats del «Cine-Delícies» donaràn una representació de *La Esquella de la Torratxa*, un dels més acertats *Singlots poètics* del malaguanyat Frederic Soler, fundador del Teatre Català.

El dia 23 del passat Novembre deixà d' existir a la capital el que en vida fou en Joaquim Sostres Rey.

Quan ens creiem que estava en franca convalescencia de l' enfermetat que 'l va postrar durant l' últim estiu, un traïdor atac al cor li arrebatà despiadadament la vida.

Son talent natural i son caràcter agradable l' havien fet mereixedor d' innumbrables simpaties.

FESTA envia a la familia del il·lustre finat la expressió més sincera de son pesar per tant irremparable com sensible perdua.

Es digne de tot elogi els treballs que portà a cap nostre Alcalde per a l' inscripció dels moços a n' el servei de *Marina y Armada*, puig mercès a ses gestions pogueren estalviar-se un sens fi de molesties els interessats.

En el pròxim número en la galeria de retrats insertarem el de nostre bon amic l' inspirat poeta en Ramón Suriñach Baell.

Han sigut sospeses les obres d' una nova plaça de braus que 's construeix a Barcelona, però segons rumors continuaràn ben aviat.

¿Com s' ho farien els aficionats a la *Fiesta Nacional* amb dugues places no més?

En el pròxim número inaugurarem una secció folk-lòrica musical que anirà a càrrec d' en Francesc X. Pons.

La col·laboració d' aquest bon company permetrà que 'ls llegidors de *FESTA* se delectin en cada número d' ella amb la lletra i música d' una canço popular catalana.

Al entrar en màquina el present número ens enterem de la mort del doctor Laguarda, Bisbe de Barcelona.

Descansi en pau.

CORRESPONDENCIA

Delfin Mestres, N' aprofitarem algún.—*Salvador Junoy*. Rebut i mercès.—*Antoni Gràner*. En cartera.—*J. Gili*. Anirà i mercès.—*N. N.* Dels anònims no 'n fem cas.—*Un obrer*. Hem pres nota del seu avis.—*Un republicà*. Anirà a la Tribuna lliure.—*N. P. O.* La Tribuna lliure la inaugurarem més endavant, puig tenim excés d' original i li havem de donar sortida.—*Un Catalanista*. Mercès pel seu avis.—*P. Gil Pi*. Rebrà la contesta per correo.—*H. H. H.* Fassi el favor de passar per a la Redacció i parlarem amb calma.

Imp., Alfons I d' Aragó, 39.—MOLINS DE REI